

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Non solum imaginatione, sed etiam reipsa Angelis in corporibus apparent.
c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

CAPVT I.

Non solum imaginatione, sed etiam re ipsa Angeli in corporibus apparent.

Sententia fuit Vdalrici in summa libr. 4. vt refert Dionys. Carthus. in 2. dist. 8. q. 1. Angelos non re ipsa in corporibus assumptis, sed sola imaginatione sensus nobis apparere: & videri potest alicui eam sequutus Wilhelm. Parisiens. lib. 2. de vniuerso part. 1. cap. 69. dum probat, angelos non assumere vera corpora. Ceterum si attentè legatur, solum contendit monstrare, corpora ab angelis assumpta non esse humana, licet humana esse videatur. Colligi tamen videtur ex Damasc. lib. 2. de fide cap. 4. vbi secundum translationem Fabri sic ait, Permissio autem Dei facta & fortitudinem habent, & transformantur in quam volunt figuram secundum imaginationem: illud autem, secundum imaginationem, in Græco est, παραστασία, hoc est, secundum phantasiam. Secundo probari sic potest: angeli præstigijs, quasi ob oculos ponere possunt varias figuras, vt eas sibi homo videre videatur: cur ergo non dicemus, ita semper apparere? Tertio lamis, quæ referunt, se multa vidisse, & peragrasse varias partes terræ, solum secundum imaginationem, & phantasiam illa omnia vident, vt definitur in Concilio Ancyrano, vel Antiquiensi, & refertur in canone Episcopi 26. quæst. 5. cur igitur non dicemus idem de angelorum apparitionibus, cum ea, quæ lamis apparere videantur, de monum opera fiant.

Vera tamen, & Ecclesiæ doctrinæ conformis sententia est, angelos in corporibus vere assumptis re ipsa visui & sensui exteriori apparuisse. Est autem communis Scholasticorum in 2. dist. 8. Bonau. 1. p. dist. artic. 2. quæst. 3. Ricard. art. 1. quæst. 2. & 3. Scoti quæst. 1. Durandi q. 1. Gabr. q. 1. art. 2. Dionysij loco citato Marisij in secundam quæst. 6. art. 1. in solutione 2. & 3. obiectioes contra primam conclusionem Alexand. 1. part. q. 3. m. 2. & 3. Alberti 2. p. tractatu 9. q. 33. membr. 2. 1. parte illius in corpore & ad primum, & de quæst. uocatus 1. parte q. 9. artic. 10. & 11. Quare vt optime notauit Dionys. falli videtur Vdalricus cum asserit, se in suam sententiam Albertum pettraxisse: colligitur autem hæc sententia ex Scriptura, in qua eo modo factæ narratur apparitiones, vt non solum imaginatione, sed re ipsa contigerint. Siquidem homines, & angelos diu secum colloquutos fuisse refertur, qualis fuit illa apparitio Raphaelis facta Tobia, vt in lib. eius scribitur: cum enim non solum cum Tobia, sed cum alijs etiam angelus loqueretur, & responderet, indicium est, non sola imaginatione, sed re ipsa illud contigisse: nam, vt bene obseruauit S. Th. quæ secundam imaginationem contingunt, non omnibus communiter apparent.

Ex Patribus vero ita expresse docuit Augustinus 35. de ciuit. cap. 23. qui cum dubitet, vtum angeli corporei, an incorporei sint natura sua, vt retulimus disp. 179. affirmat nihilominus indubitatum esse, in corpore figura, ita vt videri, & tangi possent, apparuisse: idque negare impudentia esse. Id ipsum docuerunt Bernard. serm. 7. in cant. & Isid. li. 1. de summo bono c. 12. n. 19. consentit etiam Gregor. homil. 3. in Euang. cū asserit, angelos ad nos aliquando visibilibus, aliquando inuisibilibus mitti. Et Athanasius sermone 4. cōtra Arrianos longe à medio, explicans illud Marci 13. Dedit autem illa, in- Vsq. in 1. p. rom. 2.

quit enim, demones figuras bonorum Angelorum nonnunquam assumere: imo vero Damasc. pro opposita sententia allegatus hæc nostram expresse tradit lib. 2. de fide cap. illo 3. vbi de bonis Angelis ita loquitur, Termini autem expertes eos ob hanc causam dico, quia probis, ac virtute præstantibus hominibus, quibuscumque eos conspiciendi suis copiam facere Deus voluerit, non quales sunt apparent, sed aliam atque aliam formam, prout videri ab hominibus possunt, assumunt. Quod vero de malis angelis dixisse supra retulimus, si recte ex Græco transferatur, vt vertit Billius, nihil priori sententiæ ad stipulatur quin potius nostram confirmat. Sic enim ille reddidit, vobiscum autem à Deo concessi, & viribus pollent, & immutantur, & in quamlibet formam, vt quidem apparet migrant: quod enim faber conuertit, secundum imaginationem, Billius transfert, vt apparet: & Græce dicitur, κατά παραστασία, Latine ad imitationem, secundum phantasiam. Nam quamuis παραστασία, Phantasia, Latine significet visum imaginationis interioris, denotat tamen etiam exterioris: derivatur enim à verbo παραστα, Phano quod Latine est appareo: ideo recte Billius reddidit, Vt apparet. Vnde quia in sensu interiori fiunt veluti vis quædam, & apparitiones, recte dictum est παραστασία, Phantasia, & simulacra, seu species illius, παραστασία, Phantasmata, cum tamen phantasma etiam significet id, quod exterius apparet oculis, sed reuera tale non est, quale apparet, sicut Math. 14. cum Iesus venisset ambulans super mare quarta vigilia dixerunt discipuli, Qui phantasma est, & Marci 6. Putauerunt phantasma esse, non quia soli imaginationi apparet, sed quia exterius videbant aliquid tale apparere, quale reuera putabant non esse. Sic ergo dixit Damasc. permissione Dei transformari secundum phantasiam in varias rerum figuras, porcorum nimirum, serpentum, & hominum; cum reuera tales ipsi non sint, sed solum apparent. Atque eodem sensu Manichæi asserentes, Verbum Dei non verum corpus, sed solum phantasma assumptisse, non ideo hoc dicebant, quia sola imaginatione verbum apparuerit in carne, sed quia cum oculis, & sensibus externis obiceretur omnium, vt homo, reuera talis non erat.

Ceterum pro huius rei maiori explicacione notandum est primum, apparitiones tribus modis posse fieri. Primo secundum imaginationem: deinde secundum visum externum, sed hoc modo dupliciter, aut secundum immutationem quandam in ipso oculo, nullo existente exterius, vt præstigijs fieri solet, & phreneticis accidit, & hic fit secundus modus: aut tertio re ipsa existente exteriori aliqua figura, quæ talis qualitatis, & naturæ appareat, qualis reuera non est, sicut apparent colores in iride, qui reuera non sunt, eo quod lux in eo corpore ita disposita sua natura talis apparet. Dicimus ergo, non tantum primo modo Angelos videri, cum tamen interdum etiam sic videantur; nec solum secundo modo, cum ille modus non accidat in bona sensuum dispositione, sed solum cum præstigijs sensus perturbantur; Angeli autem etiam videantur sine vlla sensuum perturbatione, vt notatum est: sed etiam videri re ipsa per immutationem talis obiecti, quod in ea distantia & dispositione tale apparere natum est, vt de colore iridis dicebamus, & sequenti capite magis explicabitur. Et hinc patet solutio prioris rationis contrariæ.

Quæstio hæc apparitio fieri solet.

o o contrariæ

contraria sententia: concedimus enim, demonem immutare posse oculum praestigis, ita ut exterius videre sibi videatur aliquid, cum reuera non sit: & hoc modo posse angelos hominibus apparere, sicut etiam in imaginatione, & somnijs. Facendum nihilominus est, alio etiam modo exterius videri in bona sensuum dispositione, seu tali corpore assumpto, ut natum sit in ea positione, & distantia talis figura, & coloris apparere.

Angeli non informant corpora quae assumunt.

Origenes.

Tertullian.

Malach.

Angelus non informat corpora quae assumunt.

Deinde nota, hanc corporum assumptionem non fieri per informationem, ut superiori art. probatum est: nec per vnionem hypostaticam: ut etiam ostendimus 3. p. q. 3. art. 1. nulla creatura assumere potest hypostaticè secum alienam naturam, aut eam terminare, etiam secundum potentiam absolutam Dei. Quocirca lapsus fuit Orig. to. 2. in Ioan. in illa verba: *Ecce ego mitto Angelum meum, &c.* & alibi etiam cum ait, Malachiam fuisse angelum incarnatum: idem de Ioane Baptista, & de Aggæo Propheta existimauit. Cum Orig. sensisse videatur Tertull. in libro de carne Christi cap. 3. & 6. vbi probat, non fuisse verbo Dei impossibile, carnè assumere, quod angelis possibile fuit: quod nisi de vnione hypostatica intelligeretur, eius ratio nullius omnino momenti esset. Deceptus autem fuit Origenes quia Malach. i. cap. suæ prophetiæ, angelus vocatur, iuxta translationem 70. qui sic vertunt, *Factum est verbum Domini in manu Angeli*, vbi vulgata legit, in manu Malachie: quam sententiam impugnat Hieronymus in proemio Malachie, & in primo cap. Aggæi: dictus autem est Malachias angelus, etiam homo esset, munere tantum, & officio, sicut Mat. 11. Ioannes Baptista, ut dispur. 179. c. 1. notauimus.

Tertio notandum, vnionem angeli cum corpore assumpto, solum esse accidentariam, sicut mobili vnitur motor: angelus enim est motor corporis, quod assumit: habet etiam corpus assumptum hoc peculiare, quod sit similitudo angeli assumpti, aliquo modo ipsum repræsentat, & quasi ipsius persona apparens, ut docuit S. Tho. in hoc art. ad 2. Idcirco non dicuntur demones assumere corpora hominum, quæ obsident, etiam si illis vniantur ut motores, quia per illa corpora non se manifestant, nec vt propria faciunt apparere, quantumvis eo torquant. Aliam conditionem addit Durandus, vt dicantur corpora assumpta, nempe esse formata virtute angeli assumpti, quæ tamen si semper adsit, vt cap. seq. videbimus, non videtur necessaria, sed duæ præcedentes iufficerent.

CAPVT II.

De figura, & qualitatibus corporum, quae assumuntur.

DVobus externis sensibus angeli solent apparere in corporibus assumptis, visui, & tactui: nam licet voces edant, quæ ab auditu percipiuntur: hæ non sunt qualitates ipsorum corporum, sed quæ in obiecto aere formantur, de quibus nulla est difficultas. Visui autem apparent figura, & colores: mitto etiam motum, & quietem, & alia communia sensibilia, quæ in eis eodem modo videntur, sicut in alijs. De figura igitur, & colore dicendum nunc est. Figura quidem duobus modis apparere potest, vno modo, quia reuera in se terminatum sic corpus tali figura per condensationem aeris, aut substantiæ, quam assumunt. Altero modo, etiam in se non sit talis figure, qualis

apparet, in ea tamen positione natum est, ita apparere: sicut in nubibus multæ nobis loge obijciuntur figura, quæ reuera tales non sunt, & si propius viderentur, non ita apparerent: in ea tamen positione eo modo semper apparent. De coloribus autem vniuersum dicendum est, nullum colorum esse in corpore assumpto, sed solum lucis mixtionem, vt in iride, eo quod materia illorum corporum, vt seq. cap. dicemus, adeo subtilis, & simplex est, vt coloris, & secundatum qualitatibus coloris esse queunt, qui secundum phantasmam in sensu Damasceni, dici possunt. Sed quantumvis figura sit vera, nec veri colores: oculus tamen in ea positione ita ab illis immutatur, vt quantumvis homo attendat, discernere non possit, vtrum sit vere humanum corpus, an tantum apparens.

Verum de qualitatibus, quas in corporibus illis angelorum homines sensu tactus percipiunt, vbi videntur, maior est difficultas Aug. in Enchirid. 59. non audeat definire, vtrum angelorum corpora, quibus apparerent, tractabilia sint, an non. Ex quo difficile ipsi redditur, quod legitur Gen. 8. Abrahamum lauisse pedes angelorum: id quod etiam fecisse Loch scribitur Gen. 19. Difficile quoque explicandum ipsi est id, quod de Iuda Iacob cum angelo tam solida cõtrædicatione narratur Gen. 22. Respondet autem his verbis Cum ista queratur de ea, sicut potest, quisq. coniectat, nõ inuoluitur excretionem genita, si adhibeatur discretio moderata, & alij enim opinantur se scire, quod nesciunt, quid enim opus est, vbi, arg. huiusmodi affirmantur, vel negantur, vel desumuntur eum discrimine, quâlo sine crimine nesciuntur: & quantumvis hæc dicat Aug. de corporibus, quibus angelus naturaliter consistere putant, idem fortiori ratione iudicium esse debet de his, quæ voluntate solentur, & assumuntur. Iudicium sane Aug. prudentissimum est, id q. nobis in multis alijs rebus magis occultis, in hac præsertim materia de angelis diligenti sine obseruandum, ne dum promptiores in rebus definitis esse cupimus, facile in abstrusis probabamur: atq. in rebus tanti momenti non debet inter minima absurda cõferri, aliquid sine fundamentum & ratione ex proprio cerebro pronuntiat.

Ceterum coniectura aliqua probabilis ex principijs Philosophiæ ducta in præsentem questionem aliquid, quasi quibusdam vestigijs indicat, temeritati tribuendum non est. Primum igitur de duricie, quæ est qualitas quædam corporum, & inter obiecta tactus numeratur, dicendum est, non inueniri in corporibus assumptis ab angelis, etiam si tractabilia se præbent hominibus, eo quod corpora illa subtilioris substantiæ sint, quam vt duriciem intrinsece habere possint, sicut habent lapsi os, & alia id genus: nec enim angelus ita ea densitate potest, & primas eorum qualitates immutare, vt inde qualitas illa se cunda, quæ solum in mixtis reperitur oriri possit. Nihilominus efficere potest angelus, vt homo contractans ea, videatur illi durum aliquid corpus tangere, & hoc est, corpus angeli exhibere se tractabile homini: hoc tamen non accidit tactui respectu corporis ab angelis assumpti, sicut accidit oculo respectu colorum eiusdem corporis: nam quantumvis corpus illud sit duriciem, nec colorem habeat: habet tamen hanc, quæ tali modo visui obiecta, mata est sub specie talis coloris apparere abiq. vllis oculorum præstigis. At vero nullam qualitatem in se habet, quæ